

VIZSGAKÖVETELMÉNYEK: MAGYAR NYELV 6 ÉVFOLYAMOS

7. évfolyam

Témakörök:

Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése és alkotása

Fogalmak:

Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd.

Olvasás, szövegértés

Fogalmak:

Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.

Írás, fogalmazás

Fogalmak:

Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény, elektronikus szöveg, önéletrajz.

Helyesírás

Fogalmak:

Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel).

A nyelv szerkezete és jelentése

Fogalmak:

Mondatfajták. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat.

Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot).

Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet.

Viszonyzó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő.

Mondatszó, indulatszó, módosítószó.

A továbbhaladás feltételei

Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különféle formáiban felszólalás, hozzászólás formájában. Saját vélemény megfogalmazása (az érvelés alapvető szabályait követve) a mindennapi élet egyszerűbb, a korosztály által is átlátható problémáiról, olvasmányokról. Udvarias együttműködés felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel.

A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás. Rendezett, egyéni íráskép.

Az egyszerű mondat részeinek, szintagmáinak megnevezése, elemzése. A mondatfajták biztos megkülönböztetése. A szóalkotás gyakori módjainak fölismerése és elemzése. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása: a központozás, a tanulmányok során előforduló tulajdonnevek, a belőlük képzett melléknevek helyesírásának, az egybe- és külön írás elveinek ismerete és megfelelő alkalmazása. A Magyar helyesírási szótár önálló használata.

A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválaszolásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott és elektronikus információhordozóinak felhasználásával.

Különböző nézőpontú és műfajú szövegek ismerete, alkotása. A gyakrabban használt mindennapi hivatalos iratok jellemzőinek ismerete.

8. évfolyam

Témakörök:

Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása

Fogalmak:

Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet. Sajtóműfaj (hír, tudósítás, interjú).

Olvasás, szövegértés

Fogalmak:

Adatkeresés, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.

Írás, fogalmazás

Fogalmak:

Elektronikus szöveg, komment, blog, kritika, ismertetés, könyvajánlás, hivatalos levél, kérvény.

Helyesírás

Fogalmak:

Egyenes, szabad függő, függő idézet.

A nyelv szerkezete és jelentése

Fogalmak:

Alárendelő és mellérendelő mondat.

Többszörösen összetett mondat.

A nyelv állandósága és változása

Fogalmak:

Nyelvváltozat, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád.

A továbbhaladás feltételei

A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás és a szleng szókészletében meglévő eltérések felismerése és a kommunikációs helyzetnek megfelelő használatuk.

Tájékozottság az alapvető tömegkommunikációs műfajokban, a média szerepének és hatásának felismerése. A szövegekhez kapcsolódó vizuális kifejezőeszközök ismerete, használata.

A tanulmányokhoz szükséges eszközzintű íráskészség, jól olvasható, esztétikus írás. A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusban felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás. A megismert műfajok stílus eszközeinek megnevezése tárgyyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal.

Mondattani ismeretek alkalmazása szóban és írásban. Az idézés, a párbeszéd, a központosítás helyesírása.

Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, helyéről a világ nyelvei között.

9. évfolyam

Témakörök:

Kommunikáció, tömegkommunikáció

Fogalmak:

Kommunikáció, kommunikációs tényező, kommunikációs cél és funkció, nem nyelvi jelek, tömegkommunikáció, tájékoztató műfajok, véleményközlő műfajok.

Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzői

Fogalmak:

Hang, hangtörvény; szóelem (morféma): szótó, képző, jel, rag; szófajok; szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrész: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzat; mondat, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat.

Szövegértés, szövegalkotás

Fogalmak:

Hivatalos levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, meghatalmazás, elismervény. Esszé, értekezés, tanulmány

Helyesírási ismeretek

Fogalmak:

Helyesírási alapelv, nyelvi norma.

Jelentéstan

Fogalmak:

Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály. Denotatív, konnotatív jelentés. Metaforikus jelentés.

Motivált és motiválatlan szó; hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár.

A továbbhaladás feltételei

Kellő tempójú, olvasható írás, a szöveg megértését biztosító olvasás, felolvasás.

A kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat. A címzettnek, a témának, a beszédhelyzetnek megfelelő fogalmazás. A tömegkommunikáció gyakori műfajairól, eszközeikről és hatásukról szerzett alapvető ismeretek birtokában véleményalkotás, kritikus magatartás befogadásukban.

Jártasság szövegelemző eljárásokban: a tételmondat kiemelése, tömörítés megadott terjedelemben, szövegfeldolgozás megadott kérdések alapján. A szöveg szerkezetének, témahálózatának fölismerése. Az olvasott szépirodalmi szövegek szó szerinti és többjelentésének megkülönböztetése. A szövegfonetikai eszközök és pragmatikai szintű jelzések szerepének fölismerése a szövegek értelmezésében. Szabatos, világos fogalmazás: a kommunikációs helyzetnek megfelelő szövegfelépítés. Vizuális kifejező elemek alkalmazása írott és digitális szövegekben.

A magyar helyesírás alapelveinek ismerete, alapvető helyesírási készség. Jegyzet és vázlat készítése írott szövegről, előadásról. Könyvtárhasználati tájékozottság.

10. évfolyam

Témakörök:

A szöveg

Fogalmak:

Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet.

Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz.

Szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím).

Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv).

Nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés).

Intertextualitás.

Szövegtípus (monologikus, dialogikus és polilogikus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett).

Szövegműfaj (elbeszélő, leíró, érvelő).

Nyelvhasználati szinterek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi).

Szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó).

Stilisztikai alapismeretek

Fogalmak:

Stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.).

Stílusérték (alkalmi és állandó).

Stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi).

Stílushatás.

Szókép (metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, szinekdoché, összetett költői kép, allegória, szimbólum).

Alakzat (ellipszis, kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatritmus, oximoron).

Mondatstilisztikai eszköz (verbális stílus, nominális stílus, körmondat).

Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica, expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, poétizáció.

A továbbhaladás feltételei

Tájékozottság a különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás váratlan, új kommunikációs helyzetben is.

Lényegre törő, világos felépítésű közlés a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformában. A mindennapi élet problémáiról, irodalmi, művészeti élményekről vélemény kifejtése szóban és írásban, különféle műfajokban: kommentár, ajánlás, kisértékezés. Szövegformálási, -szerkesztési, stilisztikai és helyesírási hibák önálló javítása. A hosszabb főkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatok megoldásához önálló könyvtári munka, megadott vagy önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés, az információfeldolgozás szabályainak megtartásával.

A tanult stilisztikai jelenségek megnevezése, alkalmazása a szakmai-tudományos, szépirodalmi szövegek értelmezésében. A helyesírás értelmező szerepének megfigyelése különféle műfajú szövegekben.

11. évfolyam

Témakörök:

Kommunikáció

Fogalmak:

Kommunikációs zavar; manipuláció

Retorika

Fogalmak:

Retorika, szónok, szónoklat, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfaj (vita, ajánlás); szónoklat szerkezete. Érv, tétel, bizonyítás, összekötőelem. Érvelés, indukció, dedukció.

Pragmatikai ismeretek

Fogalmak:

Megnyilatkozás. Társalgás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció). Deixis. Együtműködési elv (mennyiségi, minőségi, mód, kapcsolódási).

Nyelv és társadalom

Fogalmak:

Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, norma.

Nyelvváltozat.

Vízszintes és függőleges tagolódás (standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus).

Nyelvjárás, regionális köznyelv, tájszó.

Csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv.

Szleng, argó.

Kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség.

A továbbhaladás feltételei

A szöveg megértését biztosító néma olvasás, szöveghű felolvasás, kellő tempójú, olvasható, rendezett írás. A kommunikációs helyzetnek megfelelő hangnem, nyelvváltozat, stílusréteg kiválasztása. A művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáinak ismerete.

Az érvelés alkalmazása irodalmi beszámolókbán, mindennapi kérdések megválaszolásában és különféle tantárgyak feladatainak megoldásában. Definíció, magyarázat, egyszerűbb értekezés (kisértékezés) készítése a tanulmányi munkához kapcsolódóan. Hivatalos írásművek jellemzőinek ismerete és önálló szövegalkotás ezek gyakori műfajaiban. Az idézés szabályainak és etikai normáinak ismerete. Közéleti írásművek, néhány klasszikus és mai szónoki beszéd értelmezése.

12. évfolyam

Témakörök:

Általános nyelvészeti ismeretek

Fogalmak:

Nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló). Korlátozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv.

Szövegalkotás

Fogalmak:

Szövegalkotás, szövegszerkesztés, érvelő esszé.

Nyelvtörténet

Fogalmak:

Nyelvtípus, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; nyelvemlék (szórványemlék,

vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány); jövevény- és idegen szó; nyelvújítás, ortológus, neológus; szinkrón és diakrón nyelvszemlélet.

A továbbhaladás feltételei

A megértést biztosító olvasni tudás; törekvés a rendezett, olvasható írásképre, megfelelő helyesírásra minden írásbeli munkában. A páros, a kisközösségi, a magán- és közéleti kommunikációról, a tömegkommunikációról tanultak alkalmazása az egyéni nyelvhasználatban, a különféle szövegműfajok értelmezésében.

Új szakmai, publicisztikai, gyakorlati szövegek megértése. Világos felépítésű, szabatos szöveg alkotása a mindennapi élet problémáiról, irodalmi élményekről szóban és írásban. A könyvtár lehetőségeinek felhasználása önálló feladatok megoldásához: szakszerű anyaggyűjtés, -feldolgozás, idézés.

Tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, a magyar nyelv legfőbb történeti korszakairól, példák bemutatása a legfőbb nyelvi változásokról.

Nyelvtörténeti és irodalomtörténeti tanulmányok birtokában az olvasott irodalmi és nem irodalmi művek társadalmi-történelmi háttérének és a szöveg jelentésének értelmezése. Értekezés és esszé írása megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel, szabatos és egyéni stílusban, a szövegalkotás vizuális kifejező lehetőségeinek tudatos alkalmazásával. A megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles szóbeli előadás, ismertetés, összegezés. Különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú összevetése.

VIZSGAKÖVETELMÉNYEK: MAGYAR NYELV 4 ÉVFOLYAMOS

9. évfolyam

Témakörök:

Kommunikáció, tömegkommunikáció

Fogalmak:

Kommunikáció, kommunikációs tényező, kommunikációs cél és funkció, tömegkommunikáció, tájékoztató műfajok, véleményközlő műfajok

Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzői

Fogalmak:

Hang, hangtörvény; szóelem (morféma): szótő, képző, jel, rag; szófajok; szó szerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrész: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; mondat, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat.

Szövegértés, szövegalkotás

Fogalmak:

Hivatalos levél, kérvény, önéletrajz, esszé, értekezés, tanulmány

Helyesírási ismeretek

Fogalmak:

Helyesírási alapelvek

Jelentéstan

Fogalmak:

Motivált és motiválatlan szó; hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár

A továbbhaladás feltételei

Kellő tempójú, olvasható írás, a szöveg megértését biztosító olvasás, felolvasás.

A kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat. A címzettnek, a témának, a beszédhelyzetnek megfelelő fogalmazás. A tömegkommunikáció gyakori műfajairól, eszközeikről és hatásukról szerzett alapvető ismeretek birtokában véleményalkotás, kritikus magatartás befogadásukban.

Jártasság szövegelemző eljárásokban: a tételmondat kiemelése, tömörítés megadott terjedelemben, szövegfeldolgozás megadott kérdések alapján. A szöveg szerkezetének, témahálózatának fölismerése. Az olvasott szépirodalmi szövegek szó szerinti és többjelentésének megkülönböztetése. A szövegfonetikai eszközök és pragmatikai szintű jelzések szerepének fölismerése a szövegek értelmezésében. Szabatos, világos fogalmazás: a

kommunikációs helyzetnek megfelelő szövegfelépítés. Vizuális kifejező elemek alkalmazása írott és digitális szövegekben.

A magyar helyesírás alapelveinek ismerete, alapvető helyesírási készség. Jegyzet és vázlat készítése írott szövegről, előadásról. Könyvtárhasználati tájékozottság.

10. évfolyam

Témakörök:

A szöveg

Fogalmak:

Szöveg, szövegösszefüggés, szövegkohézió; szövegtípus; szövegműfaj (elbeszélő, leíró, érvelő); szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó)

Stilisztikai alapismeretek

Fogalmak:

Stílus, stilisztika, stílusérték; stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); szókép (metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, szinekdoché, összetett költői kép, allegória, szimbólum); alakzat; hangszimbolika, alliteráció, áthajlás, figura etimologica

A továbbhaladás feltételei

Tájékozottság a különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás váratlan, új kommunikációs helyzetben is.

Lényegre törő, világos felépítésű közlés a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformában. A mindennapi élet problémáiról, irodalmi, művészeti élményekről vélemény kifejtése szóban és írásban, különféle műfajokban: kommentár, ajánlás, kísértékezés. Szövegformálási, -szerkesztési, stilisztikai és helyesírási hibák önálló javítása. A hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatok megoldásához önálló könyvtári munka, megadott vagy önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés, az információfeldolgozás szabályainak megtartásával.

A tanult stilisztikai jelenségek megnevezése, alkalmazása a szakmai-tudományos, szépirodalmi szövegek értelmezésében. A helyesírás értelmező szerepének megfigyelése különféle műfajú szövegekben.

11. évfolyam

Témakörök:

Kommunikáció

Fogalmak:

Kommunikációs zavar; manipuláció

Retorika

Fogalmak:

Retorika, szónok, szónoklat, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfaj (vita, ajánlás); szónoklat szerkezete; érv, érvelés

Pragmatikai ismeretek

Fogalmak:

Társalgás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció).

Nyelv és társadalom

Fogalmak:

Nyelvművelés, nyelvtörvény; nyelvváltozat; vízszintes és függőleges tagolódás: nyelvjárás, csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv.

A továbbhaladás feltételei

A szöveg megértését biztosító néma olvasás, szöveghű felolvasás, kellő tempójú, olvasható, rendezett írás. A kommunikációs helyzetnek megfelelő hangnem, nyelvváltozat, stílusréteg kiválasztása. A művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáinak ismerete.

Az érvelés alkalmazása irodalmi beszámolókbán, mindennapi kérdések megválaszolásában és különféle tantárgyak feladatainak megoldásában. Definíció, magyarázat, egyszerűbb értekezés (kisértékezés) készítése a tanulmányi munkához kapcsolódóan. Hivatalos írásművek jellemzőinek ismerete és önálló szövegalkotás ezek gyakori műfajaiban. Az idézés szabályainak és etikai normáinak ismerete. Közéleti írásművek, néhány klasszikus és mai szónoki beszéd értelmezése.

12. évfolyam

Témakörök:

Általános nyelvészeti ismeretek

Fogalmak:

Nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló); gesztusnyelv

Szövegalkotás

Fogalmak:

Szövegalkotás, szövegszerkesztés, érvelő esszé

Nyelvtörténet

Fogalmak:

Nyelvtípus, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; nyelvemlék (szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány); jövevény- és idegen szó; nyelvújítás, ortológus, neológus; szinkrón és diakrón nyelvszemlélet

A továbbhaladás feltételei

A megértést biztosító olvasni tudás; törekvés a rendezett, olvasható írásképre, megfelelő helyesírásra minden írásbeli munkában. A páros, a kisközösségi, a magán- és közéleti kommunikációról, a tömegkommunikációról tanultak alkalmazása az egyéni nyelvhasználatban, a különféle szövegműfajok értelmezésében.

Új szakmai, publicisztikai, gyakorlati szövegek megértése. Világos felépítésű, szabatos szöveg alkotása a mindennapi élet problémáiról, irodalmi élményekről szóban és írásban. A könyvtár lehetőségeinek felhasználása önálló feladatok megoldásához: szakszerű anyaggyűjtés, -feldolgozás, idézés.

Tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, a magyar nyelv legfőbb történeti korszakairól, példák bemutatása a legfőbb nyelvi változásokról.

Nyelvtörténeti és irodalomtörténeti tanulmányok birtokában az olvasott irodalmi és nem irodalmi művek társadalmi-történelmi háttérének és a szöveg jelentésének értelmezése. Értekezés és esszé írása megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel, szabatos és egyéni stílusban, a szövegalkotás vizuális kifejező lehetőségeinek tudatos alkalmazásával. A megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles szóbeli előadás, ismertetés, összegezés. Különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú összevetése.

Magyar nyelv emelt

11. évfolyam

Kommunikáció

A beszédhelyzet megítélése, megfelelő stílus és magatartás ismeretlen kommunikációs helyzetekben

Kommunikációs zavarok felismerése, elhárítása

A manipuláció és ennek felismerése különböző kommunikációs színtereken

A reklám, az internetes felületek szándékai

A különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata

Retorika

A kulturált vita

A szónok tulajdonságai

A szónoki beszéd kommunikációs funkciói

A beszéd felépítése, a beszéd szerkesztésének menete

Az érv felépítése, az érvek elrendezése

Érvelési hibák

A cáfolat módszerei

A hatásos előadásmód eszközei

A meggyőzés és a véleménynyilvánítás nyelvi és nem nyelvi eszközei és ezek alkalmazása

A felszólalás, a hozzászólás, az előadás gyakorlása

A monologikus szövegek tolmácsolása

Pragmatikai ismeretek

A megnyilatkozás

A beszédaktusok szerepe, megnyilvánulási formái

Deixis forma a társalgásban

Az udvariassági formák használata

Együttműködési elv

Nyelv és társadalom

Fejlődési irányok a mai magyar nyelvben

Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia

Nyelvünk helyzete határainkon túl (adatok, tendenciák)

A hazánkban élő nemzetiségek nyelvhasználata

A nyelvművelés fogalma, kérdései

A nyelvváltozatok rendszere

A nyelv társadalmi tagolódása

A nyelv területi tagolódása

A tömegkommunikáció, az informális társadalom hatása a nyelvhasználatra

A továbbhaladás feltételei

Tájékozottság a különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás váratlan, új kommunikációs helyzetben is. Lényegre törő, világos felépítésű közlés a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformában. A mindennapi élet problémáiról, irodalmi, művészeti élményekről vélemény kifejtése szóban és írásban, különféle műfajokban: kommentár, ajánlás, kisértkezés. Szövegformálási, -szerkesztési, stilisztikai és helyesírási hibák önálló javítása. A hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatok megoldásához önálló könyvtári munka, megadott vagy önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés, az információ-feldolgozás szabályainak megtartásával. A tanult jelentéstani, stilisztikai jelenségek megnevezése, alkalmazása a szakmai-tudományos, szépirodalmi szövegek értelmezésében. A helyesírás értelmező szerepének megfigyelése különféle műfajú szövegekben.

12.évfolyam

Általános nyelvészeti ismeretek

Az ember mint nyelvhasználó lény

A nyelv mint jelrendszer

Nyelvtipológia, főbb nyelvtípusok és jellemzőik

Nyelvi identitás

Korlátozott kódú nyelvek, gesztusnyelv, jelnyelv

Szövegalkotás

Tájékoztató, vitázó, érvelő, meggyőző közlésformák

Kreatív gyakorlatok

Az érvelő esszé szerkezete

Nyelvtörténet

Szinkrón és diakrón nyelvszemlélet

A magyar nyelv rokonsága, helye a világ nyelvei között

Az uráli nyelvcsalád, a finnugor nyelvrokonság bizonyítékai

A magyar nyelv történeti korszakolása, a nyelvemlékek fajtái

Legfontosabb nyelvemlékeink (TA.,HB:.,ÓMS.)

Nyelvtörténeti kézikönyvek, a TESZ megismerése, használata

Az összehasonlító nyelvtudomány módszerei

A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai

A nyelvújítás története, hatása-- az ortológus-neológus vita állomásai, szereplői

A magyar nyelv sztenderdizációja

A mai magyar nyelvállapot jellemzői

Ismeretek a nyelvről

A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési, szövegalkotási, nyelvi ismeretek rendszerező áttekintése

A továbbhaladás feltételei

A megértést biztosító olvasni tudás; törekvés a rendezett, olvasható írásképre, megfelelő helyesírásra minden írásbeli munkában. A páros, a kisközösségi, a magán- és közéleti kommunikációról, a tömegkommunikációról tanultak alkalmazása az egyéni nyelvhasználatban, a különféle szövegműfajok értelmezésében.

Új szakmai, publicisztikai, gyakorlati szövegek megértése. Világos felépítésű, szabatos szöveg alkotása a mindennapi élet problémáiról, irodalmi élményekről szóban és írásban. A könyvtár lehetőségeinek felhasználása önálló feladatok megoldásához: szakszerű anyaggyűjtés, -feldolgozás, idézés.

Tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, a magyar nyelv legfőbb történeti korszakairól, példák bemutatása a legfőbb nyelvi változásokról.

Nyelvtörténeti és irodalomtörténeti tanulmányok birtokában az olvasott irodalmi és nem irodalmi művek társadalmi-történelmi háttérének és a szöveg jelentésének értelmezése. Értekezés és esszé írása megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel, szabatos és egyéni stílusban, a szövegalkotás vizuális kifejező lehetőségeinek tudatos alkalmazásával. A megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles szóbeli előadás, ismertetés, összegezés. Különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú összevetése.